

Mýty a fakta

o místně zakotveném učení

V následujícím textu shrnujeme některá tvrzení, se kterými se setkáváme při práci s učiteli a při rozhovorech s nimi. Někdy jsou výsledkem vlastních zklamaných očekávání či negativních zkušeností. Často to ale bývají názory z doslechu: učit ve stylu MZU je drahé, dá se tak učit jen několik předmětů a koneckonců, však už to děláme, když každoročně navštěvujeme seniory s vánočním programem a součástí výuky o 1. světové válce je vycházka k pomníku obětem v parku. Obdobné zkušenosti uvádějí propagátoři učení venku, s nímž má MZU mnoho společného⁶⁷. Proti těmto „mýtům“ nabízíme fakta, vycházející ze zkušenosti českých i zahraničních učitelů a škol.

[X] MZU je příliš drahé.

[✓] Je pravda, že na počátku bude třeba nakoupit některé méně obvyklé pomůcky pro učení venku, ale pokud není nutné pravidelně hradit například dopravu dětí na místa vzdálená od školy, není MZU o nic nákladnější než běžná výuka ve třídě.

[X] Při učení venku je těžké udržet kázeň a pozornost žáků.

[✓] Děti, které se často učí venku, si zvyknou na sadu pravidel, na jejichž formulování se mohou samy podílet, a respektují je stejně jako pravidla pro výuku ve třídě. Zvyknout si na tato pravidla nějakou dobu trvá (podle některých učitelů až 1 rok). Důležité je zdůrazňovat, že venku není volno, ale výuka stejně jako uvnitř, jen učebna vypadá jinak: místo stropu je nebe a v učebně jsou s námi třeba ptáci a veverky a rostliny; pravidla ale platí jak uvnitř, tak venku.

[X] MZU učí jen o místě, ale žijeme přece v globálním světě!

[✓] Skrze poznání místa a porozumění místu se děti tak, jak rostou a jejich okruh zájmu se rozšiřuje, učí o tématech evropských i celosvětových. Učení skrze místo je jeden z principů MZU, který ukazuje, že místo je prostředkem k učení o velkých tématech. Dovednosti a znalosti, které se děti naučí v místě, kde žijí a kde chodí do školy, využijí i na jiných místech, kde možná budou jednou žít.

[X] Nestačím probrat běžné učivo, když budu učit MZU.

[✓] MZU není ničím navíc, ale je efektivnějším způsobem výuky; učím efektivněji to, co naučit potřebuji. Mám stanovený vzdělávací cíl, u kterého vím, jak souvisí s ŠVP a s RVP.

[X] V jeden okamžik lze dělat vždy jen jednu věc: buď učit matematiku, nebo češtinu, nebo zeměpis, nebo rozvíjet kompetence; buď se učit, nebo se bavit; buď se učit, nebo být venku.

[✓] Právě naopak. Propojování, prolínání, vzájemné překryvy jsou efektivním způsobem učení a dosahování více cílů najednou; jsou blízké skutečnému životu. Mezioborové učení je jedním z principů MZU. Je výhodné spolupracovat s kolegy učiteli.

[X] MZU znamená učit častěji mimo školu, a to se rodičům těžko vysvětluje.

[✓] Jakmile rodiče uvidí, že tento způsob výuky jejich děti víc baví a přitom se naučí to, co se naučit mají, výuku ve stylu MZU přijmou a podpoří. Musím však jako učitel vědět, co se venku žáci učí, jak to souvisí s ŠVP a RVP, a mít tyto argumenty pro rodiče připravené.

[X] MZU je vhodné jen pro některé předměty.

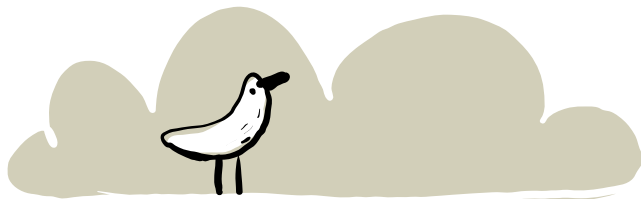
[✓] Není tomu tak. MZU lze do jisté míry využít ve všech předmětech, nejen v (obvyklejších) přírodopise, zeměpise, dějepise či občanské výchově. MZU se neobejde bez matematických, jazykových a třeba uměleckých dovedností, které souvisejí s výstupem, jenž díky MZU v obci nebo ve škole vzniká. Hodně záleží na fantazii, odvaze a zkušenostech učitele, případně na zapojení externích partnerů, kteří mohou přispět svou odborností.

[X] Nemohu učit ve stylu MZU, když mám k dispozici jen 45 minut.

[✓] 45minutová hodina obvykle stačí na výuku MZU z prvního stupně žebříku. Je pravda, že na dalších stupních je rozhodně vhodnější učit v souvislejších blocích, alespoň 2x 45 minut. Tuto blokovou výuku lze zakotvit do ŠVP.

[X] MZU přirozeně dělají všechny školy.

[✓] Všechny školy by měly dle RVP učit o místě. MZU má však mnohem větší potenciál využívat místo k výuce; může učit nejen v místě, ale také o místě, pro místo, skrze místo, ve spolupráci s komunitou a participativním způsobem. Výuka je pak hlubší, komplexnější a má větší dopady. MZU se zaměřuje na vztah k místu a povzbuzení k aktivnímu občanství, a to samo o sobě znalostmi o místě nedosáhneme.

[X] Výuka musí běžet podle plánu, a to MZU nezaručí.

[✓] „Neklid učitele“ je termín, který ředitelka ZŠ v Čeperce Lenka Burešová používá pro pocit nedostatečnosti či nejistoty, který přepadá učitele v souvislosti s tím, že práce s žáky ve výuce MZU neběží podle plánu: jsme pomalejší, vše trvá o něco déle, než jsme předpokládali. Přichází onen neklid: něco je špatně, ale co? Pokud se učitel se svým neklidem nedokáže vyrovnat, má tendenci snažit se, aby „se to stihlo“. Výsledkem je, že skutečné učení nedostane prostor a šanci. „Když věci neběží tak, jak jsme je naplánovali, neznamená to, že se něco nepovedlo. Zkrátka se učíme, právě tak vypadá proces učení,“ říká Lenka. Doporučuje nenechat se odradit, neleknout se pocitu vlastní nezkušenosti a vytrvat.

[X] Je těžké získat partnery mimo školu; oslovujeme-li je, vnímají to jako obtěžování.

[✓] Budování vztahů s lidmi a organizacemi mimo školu je třeba věnovat čas a pozornost. Je vhodné začít s menšími společnými aktivitami a během nich se lépe poznat a spolupráci si vyzkoušet. Obvyklá zkušenost je, že má-li škola o spolupráci opravdový zájem a uvidí-li externí partneři, že mají skutečně vážný podíl na vzdělávání a výchově dětí, jejich chuť zapojit se do výuky či jinak výuku podpořit roste.

[X] Kolegové učitelé nemají o MZU zájem.

[✓] Je pravda, že ne všem učitelům je výuka ve stylu MZU blízká; mnozí kolegové ale potřebují pouze více času, aby si na jiný styl výuky zvykli, potřebují získat pocit bezpečí a dostatečné podpory, než se do MZU pustí. Velkou pomocí je přesvědčení vedení školy, že MZU je styl výuky, který je ve škole žádoucí a má tedy dostat prostor.

Realizace projektu byla podpořena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.